

Stenografični zapisnik

prve seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 28. decembra 1896.

Nazoči: Prvosednik: deželni glavar Oton Detela.
— Vladna zastopnika: c. kr. deželni predsednik baron Viktor Hein in c. kr. okrajni komisar baron Viljem Rechbach. — Vsi člani razun: Njega ekszellenca knezoškof dr. Jakob Missia, Janko Kersnik in Viljem Pfeifer. — Zapisnikar: deželni tajnik Jožef Pfeifer.

Dnevni red:

1. Otvorenje deželnega zbora.
2. Obljuba novoizvoljenega deželnega poslanca.
3. Naznanila deželnozborskega predsedstva.
4. Volitev dveh rediteljev.
5. Volitev dveh verifikatorjev.
6. Volitev verifikacijskega odseka 7 članov.
7. Volitev finančnega odseka 12 članov.
8. Volitev upravnega odseka 12 članov.
9. Volitev odseka 9 članov za letno poročilo deželnega odbora.
10. Priloga 11. Poročilo deželnega odbora gledé začasnega poberanja deželnih priklad leta 1897.
11. Priloga 1. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlagajo ustanovnih zakladov računski sklepi za l. 1895. in proračuni za l. 1897.
12. Priloga 2. Poročilo deželnega odbora zaradi umaknenja do zdaj še nepotrjenega načrta zakona o ustanovitvi selske občine Leskovec.
13. Priloga 3. Poročilo deželnega odbora v zadevi razdružitve selske občine Studenec v samostojni občini Bučka in Studenec.
14. Priloga 4. Poročilo deželnega odbora o volitvi deželnega poslanca za volilni okraj kmetiskih občin Kočevje, Ribnica in Velike Lašče.
15. Priloga 10. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlagata gledališkega zaklada računski sklep za l. 1895. in proračun za l. 1897.
16. Priloga 12. Poročilo deželnega odbora zaradi podaljšanja sedaj veljavnega dogovora gledé nastavljanja za zemljemerska dela pri agrarskih operacijah potrebnega tehniškega osebja.

Začetek seje ob 11. uri 50 minut dopoldne.

Stenographischer Bericht

der ersten Sitzung

des krainitschen Landtages

in Laibach

am 28. December 1896.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto Detela.
— Regierungsvertreter: K. k. Landespräsident Victor Freiherr v. Hein und k. k. Bezirkscommissär Wilhelm Freiherr v. Rechbach. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Se. Excellenz Fürstbischof Dr. Jakob Missia, Janko Kersnik und Wilhelm Pfeifer. — Schriftführer: Landschaftssecretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Eröffnung des Landtages.
2. Angelobung des neugewählten Landtagsabgeordneten.
3. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.
4. Wahl zweier Ordner.
5. Wahl zweier Verificatoren.
6. Wahl eines Verificationsausschusses von 7 Mitgliedern.
7. Wahl eines Finanzausschusses von 12 Mitgliedern.
8. Wahl eines Verwaltungsausschusses von 12 Mitgliedern.
9. Wahl eines Rechnungsführer-Ausschusses von 9 Mitgliedern.
10. Beilage 11. Bericht des Landesausschusses wegen provisorischer Weitererhebung der Landesumlagen im Jahre 1897.
11. Beilage 1. Bericht des Landesausschusses, mit welchem die Rechnungsabschlüsse der Stiftungsfonds für das Jahr 1895 und die Voranschläge für das Jahr 1897 vorgelegt werden.
12. Beilage 2. Bericht des Landesausschusses über die Zurückziehung des die neu zu constituierende Ortsgemeinde Hafelbach betreffenden, bisher noch nicht sanctionirten Gesetzentwurfes.
13. Beilage 3. Bericht des Landesausschusses, betreffend die Theilung der Ortsgemeinde Bründl in die selbständigen Gemeinden Bučka und Bründl.
14. Beilage 4. Bericht des Landesausschusses über die Wahl eines Landtagsabgeordneten für den Wahlbezirk der Landgemeinden von Gottschee, Reifnitz und Großlajschitz.
15. Beilage 10. Bericht des Landesausschusses, womit der Rechnungsabschluss des Theaterfonds für das Jahr 1895 und der Voranschlag 1897 vorgelegt werden.
16. Beilage 12. Bericht des Landesausschusses wegen Verlängerung des gegenwärtig bestehenden Uebereinkommens, betreffend die Bestellung des zu den geometrischen Arbeiten bei agrarischen Operationen erforderlichen technischen Personales.

Beginn der Sitzung um 11 Uhr 50 Minuten vormittags.

1. Otvorenje deželnega zbora.

1. Eröffnung des Landtages.

Deželni glavar:

Otvaram deželni zbor vojvodine Kranjske, sklican z Najvišjim patentom Njega Veličanstva dné 15. decembra na današnji dan.

Uljudno pozdravljam častite gospode poslance, ter jim kličem: Dobro došli!

Čast mi je, najuljudneje pozdravljati tudi visokorodnega gospoda deželnega predsednika, proseč ga, da naj sodeluje kakor dosedaj tudi odslej zmirom dobrohotno in uspešno pri delovanju deželnega zbora.

Deželni zbor je bil sklican sedaj pred novim letom le v to svrhu, da sklepa o provizoričnem pobiranju deželnih priklad in deželne naklade.

Deželni odbor predložil je dotično predlogo in jaz prosim visoko zbornico, da bi še danes to predlogo rešila, ker je jako važno, da zadobi dotični sklep še do novega leta Najvišje potrjenje.

Druge važne priloge oziroma predlogi deželnega odbora predložili se bodo, ko se zopet deželni zbor snide, koncem meseca januarja ali začetkom februarja. Med temi pride tudi predloga z načrtom in proračunom novega deželnega dvorca. Novi načrti so v tukajšnji sobi za odseke častitim gospodom poslancem na razpogled. Do časa, ko se deželni zbor zopet snide, bo mogoče, sestaviti tudi natančen proračun.

Wir eröffnen heute den Landtag sozusagen an der Schwelle eines neuen Jahres. Der Rückblick in die jüngste Vergangenheit ist für die krainische Landesvertretung allerdings ein erfreulicher und auch die Zukunft erscheint uns nicht in besonders rosigem Lichte, doch wollen wir mit Mannesmut, Ausdauer und aller Arbeitskraft uns einsetzen für das Wohl des Landes, gestärkt und gehoben durch das Vertrauen zu unserem allgeliebten Monarchen, welcher dem Lande Krain stets als ein gütiger Vater sich erwiesen hat.

(Vsi poslanci ustanejo. — Alle Abgeordneten erheben sich.)

Z najtoplejšo željo, da bi Bog blagoslovil in ohranil presvetlega cesarja, otvarjam deželno zborovanje z navdušenimi »Slava«-klici: »Slava Njega Veličanstvu presvetlemu cesarju! — Hoch Se. Majestät unser allergnädigster Kaiser!«

(Vsa zbornica zakliče navdušeno trikrat: »Slava! Hoch!«. — Das ganze Haus ruft stürmisch dreimal: »Slava! Hoch!«)

Konstatujem sklepčnost visoke zbornice in otvarjam sejo.

Gospod deželni predsednik ima besedo.

K. k. Landespräsident Freiherr von Hein:

Höher Landtag! — Visoka zbornica!

Im Namen der kaiserlichen Regierung erlaube ich mir die sämtlichen hier erschienenen Herren Abgeordneten auf das herzlichste willkommen zu heißen und zu begrüßen.

Čast mi je, v imenu cesarske vlade prisrčno pozdravljati vse gospode deželne poslance, ki so se zopet zbrali v tej dvorani.

Kakor je že gospod deželni glavar rekel, se bo visoka zbornica tudi v bodočem zasedanju pečala z važnimi nalogami.

Prepričan sem, da bo visoka zbornica vse tiste naloge srečno rešila v prid kranjske domovine.

(Klici: — Rufe: »Dobro!«)

Bodite pa tudi Vi, prečastiti gospodje, zagotavljeni, da bo cesarska vlada kolikor mogoče v ta namen sodelovala (Klici: — Rufe: »Dobro, dobro!«)

Častitemu gospodu deželnemu glavarju se zahvaljujem za prijazni pozdrav.

Deželni glavar:

Preidemo na 2. točko:

2. Obljuba novo izvoljenega deželnega poslanca.

2. Angelobung des neu gewählten Landtagsabgeordneten.

§ 9. deželnega reda določuje (bere — ličst):

»Kadar deželni poslanci stopijo v deželni zbor, imajo namestu prisege v roke deželnega poglavarja obljubiti, da bodo cesarju zvesti in pokorni, da se bodo držali zakonov, in da bodo svoje dolžnosti po vesti izpolnjevali.

Prosim gospoda poslanca Višnikarja, da stori obljubo.

Poslanec Višnikar:

Obljubim!

3. Naznanila deželnozbornskega predsedstva.

3. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.

Deželni glavar:

Naznaniti imam, da sta se gospoda poslanca Kersnik in Pfeifer opravičila, da se zaradi bolezni ne moreta snideti pri današnjem zborovanju; in sicer prosi gospod poslanec Kersnik dopusta za nedoločen čas. Ker ne spada v mojo kompetenco dovoljevati tak dopust, temveč ima le visoka zbornica pravico, dovoliti dopust na nedoločen čas, vprašam visoko zbornico, ali dovoli gospodu poslancu Kersniku naprošeni dopust na nedoločen čas? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.) Ker ni ugovora, smatram, da se mu dovoli naprošeni dopust.

Gledé raznih peticij, katere so nam došle, predlagal bom, da se izroče dotičnim odsekom potem, kadar bodo odseki izvoljeni.

Preidimo k daljni točki dnevnega reda, to je:

4. Volitev dveh rediteljev.

4. Wahl zweier Ordner.

Gospod poslanec ces. svetnik Murnik ima besedo.

Poslanec ces. svetnik Murnik:

Nasvetujem, da se rediteljema izvolita gospoda poslanca baron Liechtenberg in Lenarčič.

Deželni glavar:

Ako se nihče ne oglasi, smatram, da visoka zbornica enoglasno pritrjuje temu predlogu.

(Ni ugovora. — Es erfolgt kein Widerspruch.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

5. Volitev dveh verifikatorjev.

5. Wahl zweier Verificatoren.

Gospod poslanec ces. svetnik Murnik ima besedo.

Poslanec ces. svetnik Murnik:

Nasvetoval bi, da bi se verifikatorjema izvolila dosedanja gospoda verifikatorja, namreč gospoda deželna poslanca dr. Schaffer in dr. Žitnik.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Murnik nasvetuje, da se verifikatorjema izvolita gospoda deželna poslanca dr. Schaffer in dr. Žitnik.

Ako nihče nima proti temu kaj opominjati, smatram, da je predlog sprejet.

(Ni ugovora. — Es erfolgt kein Widerspruch.)

Torej sprejeto.

6. točka je volitev verifikacijskega odseka 7 članov.

6. Wahl eines Verificationsausschusses von 7 Mitgliedern.

Gospod poslanec dr. Majaron se je oglasil k besedi.

Poslanec dr. Majaron:

Visoka zbornica! Usojam si nasvetovati, da se preko te točke preide na dnevni red.

Ne vidi se mi potrebno, da bi se izvolil odsek 7 članov, ki pravega dela ne bo imel in sicer zaradi tega ne, ker imamo opraviti z izvolitvijo samo

jednega novega poslanca, in poročilo deželnega odbora konstatuje, da proti tej izvolitvi ni nobenega pomisleka; gotovo je torej, da je stvar popolnoma jasna in zato menim, da ni treba izvoliti šele posebnega verifikacijskega odseka in nasvetujem, da visoka zbornica preko te točke preide na dnevni red.

Deželni glavar:

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom gospoda poslanca dr. Majarona, da se o točki 6. prestopi na dnevni red, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Torej odpade volitev posebnega verifikacijskega odseka.

Daljna točka je:

7. Volitev finančnega odseka 12 članov.

7. Wahl eines Finanzausschusses von 12 Mitgliedern.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo temu, da se izvoli finančni odsek z 12 članovi, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Volitve za ta odsek in za druge odseke se bodo vršile koncem seje.

Točka:

8. Volitev upravnega odseka 12 članov.

8. Wahl eines Verwaltungsausschusses von 12 Mitgliedern.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s tem, da se izvoli upravni odsek z 12 članovi, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Točka:

9. Volitev odseka 9 članov za letno poročilo deželnega odbora.

9. Wahl eines Rechenschaftsberichts-Ausschusses von 9 Mitgliedern.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu deželnega odbora, da se za pretresanje letnega poročila deželnoodoborovega izvoli odsek 9 članov, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Na vrsto pride točka:

10. Priloga 11. Poročilo deželnega odbora gledé začasnega pobiranja deželnih priklad leta 1897.

10. Beilage 11. Bericht des Landesauschusses wegen provisorischer Weitererhebung der Landesumlagen im Jahre 1897.

Gospod poslanec ces. svetnik Murnik ima besedo.

Poslanec ces. svetnik Murnik:

Visoki zbor! Prosim, da bi se prešlo precej v razpravo o tem poročilu in to z ozirom na to, ker je stvar, katera se v tem poročilu obravnava, tako nujna, da skorej ne more nujnejša biti, ker morajo dotične doklade oziroma naklade še do konca tega leta zadobiti Najvišje potrjenje, ako hočemo, da se bodo v prihodnjem letu mogle pobirati.

Zato nasvetujem, da bi visoka zbornica precej prešla v obravnavo o tej zadevi.

Deželni glavar:

To je torej nujni predlog.

Gospodje poslanci, ki pripoznavajo nujnost, katero je ravnokar popolnoma zadostno utemeljeval gospod predlagatelj, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Nujnost je sprejeta.

Prosim torej gospoda poročevalca deželnega odbora, da poroča o nasvetu priloge 11.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

(bere: — ließt:)

Visoki deželni zbor!

Pri obstoječih razmerah treba je tudi sedaj skrbeti za začasno nadaljno pobiranje deželnih priklad l. 1897.

Deželni odbor je bil mnenja, da se v provizorij sprejmó vse tiste priklade, ki so bile predpisane 1896. leta, ker potrebsčina za 1897. leto nikakor ne bo manjša, kakor ona za leto 1896.

Gledé naklade na žganje se opomni, da je visoka vlada isto v visokosti 30 kr. od vsake hektoliterske stopinje dovolila le za 1896. leto. Z ozirom na to pa, da bi se morala po odpadku leta 1896. sklenjenega zvišanja navedene naklade doklada na neposredne davke za l. 1897. zvišati za najmanj 6 odstotkov, da se pokrije dotična potrebsčina, bil je deželni odbor mnenja, da tudi za 1897. leto nasvetuje zvišano naklado, ki se je poberala 1896. leta, in to tem bolj, ker trdno pričakuje, da visoka vlada uvaževaje neugodne razmere, ki so nastale vsled lanske potresne katastrofe, takemu sklepu gotovo ne bo odrekla svojega potrjenja.

Deželni odbor stavi torej nujni nasvet:

Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

I. V pokritje primanjkljajev pri deželnem in normalno-šolskem zakladu naj se pobirajo od 1. januarja 1897. leta najprej do onega časa, ko se priklade za l. 1897. končno veljavno ustanové, ravno tiste priklade, ki so se pobirale l. 1896, in sicer:

A. za deželni zaklad:

1.) 40‰ na doklada na užitnino od vina, vinskega in sadnega mošta in od mesa;

2.) samostojne naklade:

a) od porabe likêrjev in oslajenih opojnih tekočin brez razločka na stopinjo alkoholovine po 15 gld. od vsakega hektolitra;

b) od porabe vseh drugih žganih opojnih tekočin po stopinjah 100delnega alkoholometra po 30 kr. od vsake hektoliterske stopinje;

c) od vsakega hektolitra porabljenega piva brez ozira na stopinjo alkoholovine v vsi deželi po 1 gld., in sicer pod določenimi poberalnimi pogoji;

3.) 30‰ na doklada na vso predpisano svoto vseh neposrednih davkov z državnimi dokladami vred.

B. za normalno-šolski zaklad:

10‰ na doklada na polni predpis vseh neposrednih davkov z državnimi dokladami vred.

II. Deželnemu odboru se naroča, da pridobi sklepu pod I. Najvišje potrjenje.

Hoher Landtag!

Bei den obwaltenden Verhältnissen ergibt sich auch diesmal die Nothwendigkeit, für die provisorische Weitererhebung der Landesumlagen im Jahre 1897 vorzutragen.

Der Landesauschuss glaubte in das Provisorium alle jene Umlagen einzubeziehen, welche im Jahre 1896 vorgeschrieben waren, da das Erfordernis pro 1897 gegenüber jenem pro 1896 keineswegs geringer ausfallen wird.

Bezüglich der Branntweinauflage wird bemerkt, dass selbe in der Höhe von 30 kr. vom Hektolitergrad seitens der hohen Regierung nur für das Jahr 1896 zugestanden wurde, allein angeichts des Umstands, dass bei Wegfall der im Jahre 1896 vorgenommenen Erhöhung dieser Auflage der Zuschlag auf die directen Steuern pro 1897 um mindestens 6‰ steigen müsste, um das diesfällige Erfordernis zu bedecken, glaubt der Landesauschuss die erhöhte Auflage des Jahres 1896 auch für das Jahr 1897 in Antrag bringen zu müssen und dies umsomehr, als er mit Zuversicht hofft, dass die hohe Regierung in Berücksichtigung der infolge der vorjährigen Erdbebenkatastrophe entstandenen misslichen Verhältnisse einem derartigen Beschlusse die Zustimmung gewiss nicht verweigern wird.

Demgemäss stellt der Landesauschuss den Dringlichkeitsantrag:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

I. Zur Bedeckung der Abgänge beim Landes- und Normalerschulфонде pro 1897 sind vom 1. Jänner 1897 an bis zur endgültigen Feststellung der Landesumlagen pro 1897 alle jene Umlagen einzuheben, welche im Jahre 1896 vorgeschrieben waren, und zwar:

A. für den Landesfond:

1.) ein 40%iger Zuschlag zur Verzehrungssteuer von Wein, Wein- und Obstmost und Fleisch;

2.) selbständige Auflagen:

- a) von dem Verbräuche von Liqueuren und versüßten geistigen Flüssigkeiten ohne Unterschied der Gradhaltigkeit per Hektoliter 15 fl.;
- b) von dem Verbräuche aller übrigen gebrannten geistigen Flüssigkeiten nach Graden des 100theiligen Alkoholometers vom Hektolitergrad 30 fr.;
- c) von jedem Hektoliter verbrauchten Bieres unabhängig von der Gradhaltigkeit desselben im ganzen Lande 1 fl., und zwar unter den bestimmten Einhebungsmodalitäten;

3.) ein 30%iger Zuschlag auf die volle Vorschreibung aller directen Steuern sammt Staatszuschlägen.

B. für den Normalerschulфонд:

ein 10%iger Zuschlag auf die volle Vorschreibung aller directen Steuern sammt Staatszuschlägen.

II. Der Landesauschuß wird beauftragt, für den Beschluß sub I. die Allerhöchste Genehmigung einzuholen.

Deželni glavar:

Otvorjam razpravo.

K besedi se je oglasil gospod deželni predsednik.

K. k. Landespräsident Freiherr von Hein:

Der vom Landesauschuß gestellte Antrag gibt mir vom Standpunkte der Regierung nur insofern zu einer kurzen Bemerkung Anlaß, als es sich hierbei um die Einhebung einer Auflage von 30 fr. per Hektolitergrad von dem Verbräuche der gebrannten geistigen Flüssigkeiten nach Graden des 100theiligen Alkoholometers handelt. Mit Rücksicht auf die bekannten mißlichen Verhältnisse, in welchen das Land Krain dermalen sich befindet und die auch in dem vorliegenden Berichte des Landesauschußes Ausdruck gefunden haben, obwaltet von Seite der Regierung gegen die Einhebung dieser Umlage ausnahmsweise für das Jahr 1897, und zwar längstens auf die Dauer des Jahres 1897, kein Anstand (Pohvala — Beifall), jedoch müßte das Land, falls der Staat früher die Erhöhung der Brantweinsteuer einführen sollte, auf die weitere Einhebung dieser hohen Umlage verzichten und es könnte die Allerhöchste Sanction dieses Beschlusses nur für den Fall in Aussicht gestellt werden, als diese Bestimmung auch in dem vorliegenden provisorischen Budget wenigstens theil-

weise zum Ausdrucke gelangt. Ich glaube, daß dies am einfachsten dadurch geschehen könnte, daß der Antrag des Landesauschußes hinsichtlich der Einhebung der erwähnten Auflage bis zur endgültigen Feststellung des Budgets eine zeitliche Eingrenzung auf 3, 4 oder 5 Monate erfährt.

Prosim visoko zbornico zategadelj v tem zmislu spremeniti nasvet deželnega odbora in sicer bi nasvetoval, da bi se I. točka glasila, da naj se dotične priklade poberajo od 1. januarja naprej do konca meseca aprila ali maja i. t. d.

Es würde, wie ich glaube, die einfachste Aenderung darin bestehen, daß es in Punkt I. hieße, daß die betreffenden Umlagen vom 1. Jänner 1897 an bis Ende April oder Mai einzuheben seien.

Gotovo je, da bo do konca meseca aprila definitivni proračun dežele Kranjske že dobil Najvišje potrjenje in zato mislim, da ni nobenega zadržka, da ne bi se visoka zbornica ozirala na željo finančnega ministerstva.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Se. Excellenz der Herr Abgeordnete Baron Schwegel hat das Wort.

Abgeordneter Excellenz Freiherr von Schwegel:

Gegenüber den Ausführungen des geehrten Herrn Landespräsidenten erachte ich es für eine Pflicht des Landtages, der hohen Regierung für die außerordentliche Berücksichtigung der Verhältnisse des Landes, welche bei diesem Anlasse zum Ausdrucke gelangte, den Dank auszusprechen. Ich glaube, daß wir in der Bewilligung der weiteren Einhebung der Auflage von 30 fr. per Hektolitergrad von dem Verbräuche der gebrannten geistigen Flüssigkeiten eine weitgehende Concession von Seite der hohen Regierung erblicken müssen. Ich möchte nur constataren, daß diese Concession, wie aus den Ausführungen des geehrten Herrn Landespräsidenten zu entnehmen ist, dahin aufzufassen sei, daß die hohe Regierung uns dieselbe längstens für das nächste Jahr, beziehungsweise bis zur Einführung der staatlichen Brantweinsteuer gewährt. Wenn der Staat im nächsten Jahre zur Einführung dieser Steuer schreitet, was aber erst im September 1897 der Fall sein könnte, so würden wir allerdings vom 1. September 1897 ab diese Auflage nicht mehr einheben können. Da aber gegenwärtig die Aussichten nicht so stehen, daß die Einführung der staatlichen Brantweinsteuer vor dem Jahre 1898 möglich wäre, so glaube ich, daß die von der hohen Regierung gewährte Concession der Einhebung der Brantweinauflage für das Jahr 1897 im vollen Umfange dem Lande zum Vortheile gereichen wird. Um dies zu constataren und speciell, um der hohen Regierung gegenüber hiefür unseren Dank zum Ausdrucke zu bringen, habe ich das Wort ergriffen.

Im übrigen stimme ich dem Antrage des geehrten Herrn Landespräsidenten bei. Es handelt sich um ein Provisorium, wobei nicht bloß bezüglich der provisorischen Einhebung der Brantweinauflage, sondern auch bezüglich aller anderen Umlagen und Auflagen etwa bis Ende April

des nächsten Jahres Beschluß gefaßt werden soll. In dem späteren Theile der Session wird auf die uns gemachte Concession bezüglich der Einhebung der selbständigen Brantweinauflage Rücksicht zu nehmen und mit dem Erfordernisse des definitiven Budgets entsprechend in Einklang zu bringen sein.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec dr. Tavčar ima besedo.

Poslanec dr. Tavčar:

Visoka zbornica! Ker se je drugače bati, da bi provizorij ne dobil Najvišjega potrjenja in ker se mora končno dotični predlog staviti iz središča visoke zbornice, usojam si, sklicevaje se na to, kar je govoril prečastiti gospod deželni predsednik, in kar je naglašal tudi častiti gospod tovariš ekscelenca baron Schwegel, staviti predlog, da naj se uvodni stavek deželno-odborovega predloga glasi tako-le:

«Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

I. V pokritje primanjkljjev pri deželnem in normalno-šolskem zakladu za leto 1897. naj se poberajo od 1. januarja do 30. aprila 1897. l. ravno tiste priklade, ki so se pobirale l. 1896, in sicer:» — Drugo ostane nespremenjeno. Nemški pa:

«I. Zur Bedeckung der Abgänge beim Landes- und Normalschulsfonde pro 1897 sind vom 1. Jänner bis 30. April 1897 alle jene Umlagen einzuhoben, welche im Jahre 1896 vorgeschrieben waren, und zwar:»

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

Jaz za svojo osebo se popolnoma strinjam z nasvetom, katerega je stavljal prečastiti gospod predgovornik dr. Tavčar in sem popolnoma preverjen, da se ž njim strinjajo tudi vsi častiti gospodje poslanci, ker je z ozirom na željo, izraženo od visokorodnega gospoda deželnega predsednika, vsekako potrebno, da se z ozirom na to, kar je prečastiti gospod deželni predsednik izvedel od finančnega ministerstva, v predlogu stvar nekako tako izrazi, da se ne bo tolmačilo, da sodimo, da bomo samostojno naklado od porabe žganih opojnih tekočin po stopinjah 100delnega alkoholometra po 30 kr. od vsake hektoliterske stopinje na vsak način pobirali do konca tega leta.

Vsled tega torej tudi jaz v svojem imenu nasvetujem, da bi visoka zbornica pritrdila tej spremembi, ki se je naznanila bila v slovenskem in nemškem tekstu.

Ob jednem mislim, da moram izreči, da tudi jaz pritrujem prevzvišenemu gospodu baronu Schweglju,

ki je izrekel zahvalo vladi na tem, da nam hoče, ako ravno nam je lanskega leta izrečno rekla, da velja ta višja naklada le za leto 1896., z ozirom na finančno stanje naše dežele, katero je provzročil lanski potres, vender-le dovoliti pobiranje te višje naklade tako dolgo, dokler more. Ne stavljam sicer nobenega predloga v tem oziru, popolnoma preverjen pa sem, da so vsi častiti gospodje poslanci, bodi si te ali one stranke, vladi hvaležni za to.

Prosim, da bi se sedaj prešlo v podrobno razpravo o posameznih sklepih.

Uvodni stavek deželno-odborovega predloga I. naj bi se po spremembi, ki jo je nasvetoval gospod poslanec dr. Tavčar, glasil tako-le (bere — liešt):

«Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

I. V pokritje primanjkljjev pri deželnem in normalno-šolskem zakladu za leto 1897., naj se poberajo od 1. januarja do 30. aprila 1897. l. ravno tiste priklade, ki so se pobirale l. 1896., in sicer:»

I. «Zur Bedeckung der Abgänge beim Landes- und Normalschulsfonde pro 1897. sind vom 1. Jänner bis 30. April 1897 alle jene Umlagen einzuhoben, welche im Jahre 1896 vorgeschrieben waren, und zwar:»

Deželni glavar:

Zeli kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

(bere: — liešt:)

A. za deželni zaklad:

1.) 40% na doklada na užitnino od vina, vinskega in sadnega mošta in od mesa;

A. für den Landesfond:

1.) ein 40%iger Zuschlag zur Verzehrungssteuer von Wein, Wein- und Obstmost und Fleisch;

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovanja.

Gospodje poslanci, ki pritrujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

(bere: — liešt:)

2.) samostojne naklade:

- a) od porabe likêrjev in oslajenih opojnih tekočin brez razločka na stopinjo alkoholovine po 15 gold. od vsakega hektolitra;
- b) od porabe vseh drugih žganih opojnih tekočin po stopinjah 100 delnega alkoholometra po 30 kr. od vsake hektolitrske stopinje;
- c) od vsakega hektolitra porabljenega piva brez ozira na stopinjo alkoholovine v vsi deželi po 1 gold., in sicer pod določenimi poberalnimi pogoji.

2.) selbständige Auflagen:

- a) von dem Verbräuche von Liqueuren und versüßten geistigen Flüssigkeiten ohne Unterschied der Gradhåltigkeit per Hektoliter 15 fl.;
- b) von dem Verbraucher aller übrigen gebrannten geistigen Flüssigkeiten nach Grad des 100theiligen Alkoholometers vom Hektolitergrad 30 fr.;
- c) von jedem Hektoliter verbrauchten Bieres unabhängig von der Gradhåltigkeit desselben im ganzen Lande 1 fl., und zwar unter den bestimmten Einhebungsmodalitäten.

Deželni glavar:

Želi kdo k temu predlogu besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo z ravnokar predloženim predlogom 2., izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

(bere: — liešt:)

3.) 30% doklada na vso predpisano svoto vseh neposrednih davkov z državnimi dokladami vred.

3.) Ein 30% iger Zuschlag auf die volle Verschreibung aller directen Steuern sammt Staatszuschlägen.

Deželni glavar:

Želi kdo besede k 3. predlogu?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, se bo glasovalo.

Prosim gospode poslance, ki pritrujejo predlogu gospoda poročevalca, da izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

(bere: — liešt:)

B. za normalno-šolski zaklad:

10% doklada na polni predpis vseh neposrednih davkov z državnimi dokladami vred.

B. für den Normal-Schulfond:

ein 10% iger Zuschlag auf die volle Verschreibung aller directen Steuern sammt Staatszuschlägen.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki pritrujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

(bere: — liešt:)

II. Deželnemu odboru se naroča, da pridobi sklepu pod I. Najvišje potrjenje.

II. Der Landesausschuß wird beauftragt, für den Beschluß sub I. die Allerhöchste Genehmigung einzuholen.

Deželni glavar:

Želi kdo besede k temu predlogu?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, se bo glasovalo.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom II., izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Ker obstaja poročilo iz več točk, treba je predloge sprejeti tudi v tretjem branji, z ozirom na nujnost predlagam, da se glasovanje v celoti takoj zvrši.

(Ni ugovora. — Es erfolgt kein Widerspruch.)

Ker ni ugovora, se bo torej takoj tudi v celoti glasovalo. Gospodje poslanci, ki pritrujejo ravnokar v drugem branji sprejetim predlogom tudi v tretjem branji, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlogi so sprejeti tudi v celoti in s tem je ta točka rešena.

Daljna točka je:

11. Priloga 1. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlagajo ustanovnih zakladov racunski sklepi za l. 1895. in proračuni za l. 1897.

11. Beilage 1. Bericht des Landesauschusses, mit welchem die Rechnungsabschlüsse der Stiftungsfonde für das Jahr 1895 und die Vorausschläge für das Jahr 1897 vorgelegt werden.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

12. Priloga 2. Poročilo deželnega odbora zaradi umaknjenja do zdaj še nepotrjenega načrta zakona o ustanovitvi selske občine Leskovec.

12. Beilage 2. Bericht des Landesauschusses über die Zurückziehung des die neu zu constituierende Ortsgemeinde Haselbach betreffenden, bisher noch nicht sanctionierten Gesetzentwurfes.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

13. Priloga 3. Poročilo deželnega odbora v zadevi razdružitve selske občine Studenec v samostojni občini Bučka in Studenec.

13. Beilage 3. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Theilung der Ortsgemeinde Bründl in die selbständigen Gemeinde Bučka und Bründl.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Na vrsto pride točka:

14. Priloga 4. Poročilo deželnega odbora o volitvi deželnega poslanca za volilni okraj kmetskih občin Kočevje, Ribnica in Velike Lašče.

14. Beilage 4. Bericht des Landesauschusses über die Wahl eines Landtagsabgeordneten für den Wahlbezirk der Landgemeinden von Gottschee, Reifnitz und Großlaßnitz.

Gospod poslanec dr. Majaron se je oglasil k besedi.

Poslanec dr. Majaron:

Visoka zbornica!

V tej prilogi poroča deželni odbor o dopolnilni volitvi jednega poslanca kmetskoobčinskega volilnega okraja Kočevje, Ribnica in Velike Lašče namesto umrlega deželnega poslanca Kluna, o volitvi, ki se je vršila dne 29. oktobra letošnjega leta.

Nadalje poroča deželni odbor, da se je z absolutno večino glasov izvolil deželnim poslancem gospod c. kr. deželnosodnijski svetnik in državni poslanec Franc Višnikar.

Nadalje konstatuje odbor, da proti tej volitvi ni nikakih pomislekov in predlaga, da naj deželni zbor izvoli skleniti, da se volitev gospoda Franca Višnikarja za deželnega poslanca kmetsko-občinskega volilnega okraja Kočevje, Ribnica, Velike Lašče potrdi.

Gledé na to, visoka zbornica, da smo ravno poprej sklenili, da naj se posebni odsek za verifikacijo te volitve ne voli, usojam si, pridruževati se predlogu deželnega odbora in stavim torej tudi predlog:

«Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

Izvolitev gospoda Franca Višnikarja za deželnega poslanca kmetsko-občinskega volilnega okraja Kočevje, Ribnica, Velike Lašče se potrdi.»

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim torej glasovati in sicer najprej o tem, ali visoka zbornica takoj izvoli obravnavati o tej točki. O stvari pa bo vsekako imel poročati najprej gospod referent deželnega odbora in potem pride meritorni predlog na glasovanje.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo o tem, da se točka 14. dnevnega reda takoj vzame v obravnavo, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto in torej bo sedaj gospod referent deželnega odbora poročal.

Poročevalec ces. svetnik Murnik:

(bere: — liest:)

Poročilo deželnega odbora o volitvi deželnega poslanca za volilni okraj kmetskih občin Kočevje, Ribnica in Velike Lašče.

Visoki deželni zbor!

Z razglasom gospoda c. kr. deželnega predsednika za Kranjsko z dne 22. septembra 1896, št. 6866/pr., se je za dopolnilno volitev jednega poslanca kmetsko-občinskega volilnega okraja Kočevje, Ribnica in Velike Lašče namesto umrlega deželnega poslanca gospoda kanonika Karola Kluna določil za volitev dan 29. oktobra 1896. l.

Volitev se je vršila v določenem času in gospod c. kr. deželni predsednik je z dopisom dné 31. oktobra 1896, št. 7576/pr., v zmislu § 53. deželnozborskega volilnega reda izročil deželnemu odboru volilni akt.

Pretresujé navedeni akt se je konstatovalo, da je bilo v volilnem okraji 84 volilnih upravičencev, od katerih se jih je 78 volitve udeležilo. Od teh jih je glasovalo 44 za gospoda c. kr. deželne sodnije svetnika in državnega poslanca Frana Višnikarja v Ribnici, 34 pa za gospoda župana in zemljiškega posestnika Ignacija Merharja v Prigorici. Ker znaša absolutna večina glasov 40, izvoljen je prvoimenovani deželnim poslancem.

Ker zoper volitev ni pomislekov, predlaga deželni odbor:

Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

Izvolitev gospoda Frana Višnikarja za deželnega poslanca kmetsko-občinskega volilnega okraja Kočevje, Ribnica, Velike Lašče se potrdi.

Bericht des Landesausschusses

über die Wahl eines Landtagsabgeordneten für den Wahlbezirk der Landgemeinden von Gottschee, Reifnitz und Großlaßnitz.

Hoher Landtag!

Mit der Kundmachung des Herrn k. k. Landespräsidenten in Krain vom 22. September 1896, Z. 6866/Pr., wurde für die Ergänzungswahl eines Abgeordneten des Landgemeinden-Wahlbezirks Gottschee, Reifnitz und Großlaßnitz an Stelle des verstorbenen Landtagsabgeordneten Herrn Canonicus Karl Klun der 29. October 1896 als Wahltag festgesetzt.

Die Wahl wurde zur bestimmten Zeit durchgeführt und der Herr k. k. Landespräsident hat mit der Note vom 31. October 1896, Z. 7576/Pr., gemäß § 53 der Landtagswahlordnung dem Landesausschusse den Wahllact übermittelt.

Bei der Prüfung desselben wurde constatirt, daß im Wahlbezirke 84 Wahlberechtigte waren, von denen sich 78 an der Wahl betheiligten. Von diesen stimmten 44 für den Herrn k. k. Landesgerichtsrath und Reichsrathsabgeordneten Franz Wišnikar von Reifnitz, und 34 für den Herrn Gemeindevorsteher und Realitätenbesitzer Ignaz Merhar von Büchelstorf. Da die absolute Stimmenmehrheit 40 beträgt, so ist der Erstgenannte zum Landtagsabgeordneten gewählt.

Da gegen die Wahl keine Bedenken obwalten, beantragt der Landesausschuß:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

Die Wahl des Herrn Franz Wišnikar als Landtagsabgeordneten des Landgemeinden-Wahlbezirks Gottschee, Reifnitz und Großlaßnitz wird als gültig erklärt.

Deželni glavar:

Zeli kdo besede?

(Ničse se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati o predlogu, da se verificira volitev gospoda Franca Višnikarja deželnim poslancem.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

15. Priloga 10. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlagata gledališkega zaklada računski sklep za l. 1895. in proračun za l. 1897.

15. Beilage 10. Bericht des Landesausschusses, womit der Rechnungsabluß des Theaterfonds für das Jahr 1895 und der Voranschlag pro 1897 vorgelegt werden.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Točka:

16. Priloga 12. Poročilo deželnega odbora zaradi podaljšanja sedaj veljavnega dogovora glede nastavljanja za zemljemerska dela pri agrarskih operacijah potrebnega tehniškega osebja.

16. Beilage 12. Bericht des Landesausschusses wegen Verlängerung des gegenwärtig bestehenden Uebereinkommens, betreffend die Bestellung des zu den geometrischen Arbeiten bei agrarischen Operationen erforderlichen technischen Personales.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanz-ausschusse zugewiesen.)

Izročen mi je bil ravno sedaj samostalni nujni predlog gospodov poslancev dr. Majarona in dr. Žitnika tovarišev in sicer (bere — liest):

Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča, da o vprašanji zastonj uvedbe direktnih volitev v kmetskih občinah iz

primernega znižanja volilnega cenusa potrebno poizve in o tem koj v prihodnji seja deželnega zbora predloži primerne nasvete.

V Ljubljani 28. decembra 1896.

Dr. Ig. Žitnik, dr. D. Majaron, Gabrijel Jelovšek, C. Luckmann, Detela, Leo Auersperg, Loy, Erwin Auersperg, F. Ažman, F. Modic, Barbo, F. Košak, Langer, Povše, Schweiger, Tom. Kajdiž, A. Kalan, Lavrenčič, Schwegel, v. Wurzbach, dr. Papež, Zelen, Lenkh, Murnik, Iv. Hribar, Leop. Liechtenberg, Pakiž, Schaffer, dr. Iv. Tavčar, V. Globočnik, Lenarčič, Višnikar, Perdan, Grasselli.

Ker je to nujni predlog, moram najprej vprašati visoko zbornico, ali pritrjuje nujnosti.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo nujnosti tega predloga, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Gospod predlagatelj dr. Majaron ima besedo, da utemeljuje predlog.

Poslanec dr. Majaron:

Visoki zbor! Proti sedanjim volilnim redom avstrijskim se nabira in kupiči čedalje večja nezadovoljnost. Prav za prav načela, ki so bila merodavna za izdajo raznih zakonov o volitvah v razne javne zastope, načela, ki so bila merodavna za podelitev subjektivne volilne pravice, za sestavo volilskih razredov, za porazdeljevanje mandatov mej posamezne razrede, za način glasovanja, za določitev posameznih volilnih okrajev, ta načela prav za prav nikdar ustrezala niso, razun tistim, ki so bili pri vsem tem privilegovani, oziroma tistim, ki so iz vsega tega crpili politično moč in prevlado svojo.

Ali med tem, ko je prejšnje čase kritika obstoječega volilnega zakonodavstva bila bolj parcijska, bodisi da je prihajala le od pojedinih, malih političnih skupin, bodisi da se je nanašala le na nekatere posamezne, manj splošne nedostatke volilnih redov, je to dandanes drugačno; dandanes se že milijoni državljanov po celi Avstriji zavedajo, da je tukaj potreba reforme, in ne le to, najširši ljudski slojevi zahtevajo radikalne in občne preustrojbe in sicer v zmislu splošnosti, enakosti in svobode volilne pravice. Lahko rečem, da je le malokatero politično gibanje tako hitro, tako rapidno narastlo, kakor gibanje zastran volilne reforme, ki čedalje bolj z elementarno močjo prodira na vse strani.

In to vprašanje, moja gospoda, ni narejeno, nego je popolnoma naravno in samo po sebi umevno.

Potom politične prosvete, potom tiska in shodov prodira v ljudstvo spoznanje, da ima tudi najprostejši in najrevnejši delavec svoje dolžnosti nasproti državi, deželi in občini, da mu pa zategadelj pristojta tudi pravica, kakor drugim, da se nanj ozir jemlje pri sestavi javnih, osobito zakonodavnih zastopov. In drugo, kar najbolj pospešuje rast rečenega gibanja, je

to, da si razni stanovi, ki se bore za izboljšanje svojega socialnega in materijalnega stanja, obečajo tega uprav od javnih organov in zastopov. Zategadelj je umevno, da so se oči vseh prikrajšanih in v socialni bedi tičočih ljudskih slojev obrnile na volilno pravico kot na izvir in temeljno podstavo vsega javnega življenja. Zategadelj bo ljudstvo kot tako samo skrbelo za to, da volilna reforma ne pride poprej z dnevnega reda, ne tu in ne tam, dokler ne bo rešena pravično in dosledno.

Najboljši dokaz za to, da je to gibanje v resnici mogočno in zmagovito, so inicijative centralne vlade na tem polji. Česar niso premogli predlogi posameznih, če prav močnih parlamentarnih strank, to je napravil vidni in nevidni pritisk ljudskega, osobito delavskega gibanja. Sad tega pritiska je bila volilna reforma grofa Taaffeja. Vsi vemo, kako iznenadeni so bili poslanci tisto jesen leta 1893., ko je grof Taaffe prišel s svojo predlogo in še sedaj jih vidim pred seboj, ker sem bil navzoč, kako se jih je velika večina tresla po vseh udih in po celem životu! To iznenadenje se je sicer Taaffeju slabo izplačalo; padel je zaradi tega, vendar pa je volilna reforma postala greh, katerega sta poddedovala knez Windischgrätz in grof Badeni. Vsaka vlada je imela neodložljivo nalogo, potolažiti ljudsko teženje za volilno reformo, bodisi dobro, ali slabo. In pri teh nalogah bo ostalo — o tem smo lahko prepričani — še dolgo, dolgo časa, kajti gibanje zastran volilne reforme se ne da zajezi, najmanj pa se ljudstvo zadovoljiti da z volilnimi etapami, katere so dobre in koristne, končno pa vendar nezadostne.

Moja gospoda! Tudi deželni zbor kranjski moral bo v kratkem začeti baviti se z volilno reformo. In kot resni politiki začnimo prej, predno nas prisili v to ljudsko gibanje, katero je tudi v naši deželi že močno.

Platonično se je naš deželni zbor baval z volilno reformo leta 1895., tedaj, ko je označil in priporočal svoja načela nasproti volilni predlogi kneza Windischgrätza. Takrat se je izrekel za nekako splošno volilno pravico, ki je pa manj splošna bila, nego je sedaj Badenijeva v peti kuriji, med tem, ko so na drugi strani načela deželnega zbora po mojem skromnem mnenju bila neprimerno boljša, nego-li so obsežena sedaj v novem volilnem zakonu za državni zbor. Ali o tem ne bom dalje govoril, kajti kakor rečeno, stališče deželnega zbora je tedaj bilo bolj platonično, ker se je tedaj šlo za reformo volilnega prava za državni zbor.

Sedaj pa nam bo treba nastopiti praktično pot, misliti bo treba na to, kako se razširi in pravično uredi volilna pravica za deželni zbor, kar vse spada v našo kompetenco. In tu je pred vsem gotovo jedno: ker je sedaj z državnim zakonom z dné 14. junija 1896., števil. 168. in 169. drž. zak., vsprejet za državno-zborske volitve princip splošne volilne pravice, treba bo istemu principu odpreti duri tudi v naš deželni volilni red. To je načelni vpliv reformovanega državnega volilnega reda, kateremu se ne bo mogel odtegniti noben deželnozborni volilni red.

Kar se tiče stranke, h kateri imam čast pripadati, mislim, da zadenem pravo, če — akoravno brez po-

oblastila strankinega — trdim, da smo vsi narodni poslanci za uvedbo splošne volilne pravice, samo da hočemo jedni popolnoma jednako, drugi manj jednako volilno pravico. Istina pa je, to vprašanje je tudi za našo kronovino velikanškega pomena ter vredno resnega proučevanja, končno pa tudi blagohotnega spoznavljanja vseh strank v tej visoki zbornici. Gledé na vse to in končno tudi gledé na to, da mora vsaka naša stvar preko Dunaja, kjer hočejo gospodje nekoliko ljubosumno nekaj časa obdržati prioriteto za uvedbo splošne volilne pravice, ne kaže nam že danes truditi se za razširjenje deželnozborske volilne pravice in predlagati kaj takega. Utegnilo bi se nam zgoditi, da bi s tem, da bi trdili naprednejše stališče, pokopali tisto, kar je za sedaj najnujnejše in najpotrebnejše.

Zategadelj kaže, omejiti se na to, kar je za sedaj najbolj potrebno in najnujnejše in kar je tudi dosežno. In kot tako se nam vidi to, kamor meri naš predlog.

Hud boj bil je v poslanski zbornici tudi zaradi teh-le dveh vprašanj: naj li bodo državnozborske volitve v volilnem razredu kmetskih občin in pa v novem, splošnem volilnem razredu direktne ali pa indirektne? In potem: naj se li pri indirektnih volitvah vrše volitve volilnih mož in poslancev pismeno, tajno ali pa ustno, torej javno? Končno se je večina poslanske zbornice udala, ne argumentom, ampak komplimentom, ter sklenila zakon, ki sedaj določa, da se državnozborske volitve iz volilskega razreda kmetskih občin in pa iz tistih volilnih okrajev pete kurije, ki so sestavljeni zgolj iz sodnih okrajev, načeloma vrše po volilnih možeh, torej indirektno; ako pa je v kaki deželi vsled deželnega zakona ustanovljena za volilski razred kmetskih občin neposrednja volitev za deželni zbor, tedaj se neposredno voli tudi za državni zbor in sicer ne samo iz kmetskih občin, ampak tudi povsod v splošnem volilnem razredu. Kar se pa tiče načina glasovanja, ki je lahko pismeno in tajno, ali pa ustno in javno, določilo se je za volitev poslancev pismeno glasovanje, za volitev volilnih mož pa pismeno samo tedaj, ako se volilni možje tudi pri deželnozborskih volitvah volijo pismeno, torej tajno.

Skratka: ako sklenemo, da se imajo v prihodnje deželni poslanci voliti povsodi direktno, tedaj bomo tudi za državni zbor volili povsodi direktno in ob enem tajno.

Gospoda moja! Utemeljevanje, da se moramo sedaj izreči za direktne volitve, vidi se mi skoraj odveč. Leta 1895. pri že omenjeni priliki se je večina deželnega zbora celo izrekla, naj se za državnozborske volitve naravnost potom državnega zakona uvedejo direktne volitve iz kmetskih občin. Tudi govornik manjšine, ekszellenca baron Schwegel, se je izjavil, da je želeli direktnih volitev, ali pripomnil je, naj bi se uvedba v posameznih deželah storila zavisna od sklepa deželnega zbora. Torej takrat ni bilo nikake bistvene difference, in pričakovati je, da je bo tem manj danes.

Pogoj, ki ga sedaj za direktne volitve stavi novi državni volilni zakon, pa ni le avtonomističen impuls za nas, ampak naravnost nekaka sila za uvedbo direktne volilne pravice. Pomislimo le, če tega ne storimo, da

bodo morali celo prebivalci naših mest in trgov v peti kuriji voliti potom volilnih mož in javno! Peta kurija je za celo Kranjsko razdeljena zgolj na sodne okraje kot volilne okraje in tu je torej dan slučaj, da bodo tudi volilci po Ljubljani, Idriji, Novem Mestu, v Kranji, na Vrhniki itd. javno volili najprej volilne može, namestu, kar je jedino pravilno, naravnost in tajno državnega poslanca! V tak položaj ne smemo nikdar pripustiti naših mest in trgov, ki so dosedaj neposredno volili, to tem manj, ker smo prepričani, da je tudi v kmetskih občinah jedino prava volitev tista, ki se vrši direktno. Zategadelj je treba rešiti pred prihodnjimi državnozborskimi volitvami vprašanje, ali naj se volitve poslancev v deželni zbor iz kmetskih občin v bodoče vršijo direktno, ker se s tem doseže, da se bo tudi za državni zbor volilo direktno in sicer tako iz kmetskih občin, kakor tudi iz pete kurije. S tem pa bo seveda v zvezi rešiti vprašanje zaradi tajnega glasovanja, katero je zlasti potrebno v peti kuriji, kjer bo največ gospodarsko zavisnih volilcev, ki bodo le tedaj mogli po svoji volji in svobodno voliti, ako bodo volili z glasovnicami.

In končno meri naš predlog na znižanje volilnega cenzusa. Večina deželnega zbora je leta 1895. šla tako daleč, da je volilno pravico za državni zbor pripoznala vsem, ki le količkaj direktnega davka plačujejo. Vlada in državni zbor se pa nista gledé starih volilskih razredov postavila na to stališče. Vprašanje nastane sedaj za nas, kako bodi z volilnim cenzusom za deželnozborske volitve, predno se odloči potrebna večina za splošno volilno pravico? Vsekako se mora zgoditi takoj najmanj to, da tisti, kateri bodo vsled zakona z dne 5. decembra 1896, št. 226. drž. zak. in na podlagi novega zakona o direktnih personalnih davkih imeli volilno pravico za državni zbor, kot najmanj štiri goldinarje cesarskih davkov na leto plačujoči, zadobe pod istim pogojem tudi volilno pravico za deželni zbor.

Ako danes visoka zbornica, ki ima res le nekaj minut še na razpolaganje, ni pripravljena in v stanu o vsem tem meritorno sklepati, je pa pač potreba, da se deželni odbor takoj poprime vsaj navedenih nujskih vprašanj ter že za prihodnjo sejo po preloženem zasedanji pripravi primerne nasvete. In zategadelj le priporočam, da visoka zbornica takoj odobri od vseh strank podpisani predlog.

Deželni glavar:

Predlog meri na to, da se stvar odstopi deželnemu odboru. Ker sta ta predlog skupno stavila gospoda dr. Majaron in dr. Žitnik, ima sedaj slednji kot sopredlagatelj besedo.

Poslanec dr. Žitnik:

Visoka zbornica!

Jaz in ožji somišljeniki moji smo danes hoteli staviti predlog, naj bi se z ozirom na državni že potrjeni volilni zakon vpeljale v kmetskih občinah direktne

volitve. To je občna želja našega ljudstva, to smatramo kot zahtevo pravičnosti, in v tem oziru je v prvi vrsti deželni zbor poklican, da izjavi o tej stvari svoje mnenje, oziroma izpremeni volitveni red za deželni zbor vojvodine Kranjske v zmislu državnega zakona, in sicer tako, da se v volivskem razredu selskih občin ustanovi direktna volitev poslancev za deželni zbor. Posledica temu bo to, kar širši slojevi čedalje bolj zahtevajo, namreč da bodijo volitve v 5. kuriji direktne. Ali naj bodo tajne ali javne, to vprašanje smo hoteli prepustiti v rešitev odseku, ki naj bi se bil izvolil, da v eni prihodnjih sej visoki zbornici predloži primerne nasvete.

Ker sem pa sprevidel, da bi ta predlog ne dobil potrebne dvetretjinske večine, in ker mi je na tem, da se stvar smatra kot nujna, umaknil sem svoj in tovarišev predlog in se pridružil predlogu gospoda dr. Majarona.

Ker je nujnost predloga utemeljeval že častiti gospod predgovornik in ker bo zame pozneje še prilika, govoriti o stvari sami, torej mislim, da se mi danes ni treba spuščati v meritorno stran predloga, in da le ustrezem želji častitih gospodov tovarišev, ako tega ne storim. Izraziti pa hočem samo še svoje zadovoljstvo, da so predlog podpisale vse tri stranke v zbornici in s tem pokazale, da v istini priznavajo opravičenost zahtev in uvažujejo javno mnenje širših slojev našega prebivalstva!

Deželni glavar:

Predlog gospodov poslancev dr. Majarona in dr. Žitnika meri na to, da se deželnemu odboru naroči, da o vprašanji zastran uredbe volitev v kmetskih občinah poizveduje in v prihodnji seji visoki zbornici predloži svoje nasvete.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je enoglasno sprejet.

Izročen mi je bil še drug samostalni predlog gospoda poslanca grofa Barbota in tovarišev:

Der hohe Landtag wolle beschließen:

Der Landesausschuß wird beauftragt, über die Errichtung eines landschaftlichen Lagerhauses in Laibach zum Zwecke der Einlagerung und des Verkaufs von Producten der krainischen Landeskultur eingehende Studien anzustellen, darüber in der nächsten Landtagsession Bericht zu erstatten und Anträge zu stellen.

Laibach am 28. December 1896.

Barbo, Schaffer, Detela, Schwegel, Erwin Auersperg, Leop. Liechtenberg, F. Rošak, Langer, v. Lenk, Povše, Dr. Ivan Tavčar, Dr. Papež, Dr. Ig. Žitnik, Lenarčič, Berdan, Murnik, Zelen, Jv. Hribar, Višnikar, A. Kalan, Loy, Leo Auersperg, v. Wurzbach, Patij, Schweiger.

Die Begründung dieses Antrags werde ich auf die Tagesordnung einer der nächsten Sitzungen des hohen Landtages stellen.

Dnevni red smo torej končali. Tukaj imam celo vrsto peticij. Ker se pa danes deželni zbor preloži, bi odseki, ako se jim peticije danes izroče, itak ne imeli prilike, ž njimi se baviti, predno se zasedanje ne nadaljuje, in torej je boljše, če se jim prošnje še le izroče, kadar se zopet snidemo.

Za danes torej preostajajo samo še volitve odsekov in v to svrho prekinem sejo za četrto ure, da se gospodje o volitvi dogovore.

(Seja prestane ob 1 uri in se nadaljuje ob 1 uri 20 minut popoldne. — Die Sitzung wird um 1 Uhr unterbrochen und um 1 Uhr 20 Minuten nachmittags wieder eröffnet.)

Deželni glavar:

Prosim gospode poslance, da izvolijo oddati listke za finančni odsek.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Prosim gospode poslance, da izvolijo oddati listke za upravni odsek.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sedaj prosim, oddati še listke za odsek za letno poročilo.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Gospoda poslanca dr. Žitnika in grofa Barbota prosim, da izvolita prevzeti skrutinij gledé volitve finančnega odseka.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Za upravni odsek prosim, da izvolita prevzeti skrutinij gospoda poslanca Hribar in dr. Schaffer.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Skrutinij za odsek za letno poročilo izvolita prevzeti gospoda poslanca Zelen in grof Erwin Auersperg.

(Zgodi se. — Geschieht.)

(Po kratkem odmoru. — Nach einer kurzen Pause.)

Landeshauptmann:

Ich ersuche den Herrn Abgeordneten Grafen Barbo, das Ergebnis der Wahl des Finanzausschusses bekanntzugeben.

Abgeordneter Graf Barbo:

Für die Wahl in den Finanzausschuß wurden 33 Stimmzettel abgegeben. Hieron erhielten die Herren Abgeordneten: Ritter v. Langer, Luckmann, Dr. Schaffer, Excellenz Freiherr v. Schwegel, Murnik, Višnikar, Hribar, Dr. Papež, Dr. Žitnik, Povše und Kalan je 33 Stimmen, der Herr Abgeordnete Modic 25 Stimmen, der Herr Abgeordnete Pfeifer 8 Stimmen.

Gewählt erschienen somit die 11 erstgenannten Herren Abgeordneten mit je 33 und der Herr Abgeordnete Modic mit 25 Stimmen.

Deželni glavar:

Prosim gospoda poslanca dr. Schafferja, da izvoli naznaniti izid volitve upravnega odseka.

Abgeordneter Dr. Schaffer:

Für die Wahl in den Verwaltungsausschuß wurden 33 Stimmzettel abgegeben. Als gewählt erschienen ebenfalls mit je 33 Stimmen die Herren Abgeordneten: Freiherr v. Liechtenberg, Freiherr v. Wurzbach, Ritter v. Langer, Graf Barbo, Dr. Majaron, Lenarčič, Povše, Zelovšek, Pafiz, Dr. Papež und Globočnik, ferner Dr. Tavčar mit 32 Stimmen.

Deželni glavar:

Prosim gospoda poslanca Zelena, da izvoli naznaniti izid volitve odseka za letno poročilo.

Poslanec Zelen:

Za volitev odseka za letno poročilo je bilo oddanih 32 glasovnic. Dobili so in sicer po 32 glasov gospodje poslanci Erwin grof Auersperg, pl. Lenkh, Pfeifer, Ažman, Lavrenčič, Schweiger, Grasselli, Kersnik in Perdan.

Vsi ti gospodje so torej enoglasno izvoljeni.

Deželni glavar:

Prosim, da se odseki takoj konstituirajo.
(Po prestanku. — Nach einer Pause.)

Naznanjam, da so se odseki konstituirali in sicer si je finančni odsek načelnikom izvolil gospoda poslanca dr. Papeža in načelnikovim namestnikom gospoda poslanca dr. Schafferja.

Upravni odsek si je izvolil za načelnika gospoda poslanca barona Liechtenberga in za načelnikovega namestnika gospoda poslanca dr. Tavčarja.

Odsek za letno poročilo si je izvolil načelnikom gospoda poslanca Grassellija, in načelnikovim namestnikom gospoda poslanca grofa Erwina Auersperga.

Gospod deželni predsednik ima besedo.

C. kr. deželni predsednik baron Hein:

Visoka zbornica!

Naznaniti imam, da se ima vsled najvišjega povelja zasedanje deželnega zbora vojvodine Kranjske preložiti.

Ich habe dem hohen Hause die Mittheilung zu machen, daß infolge Allerhöchsten Befehles der Landtag des Herzogthums Krain vertagt wird.

Prosim zategadelj gospoda deželnega glavarja, da temu Najvišjemu povelju ustreže.

Deželni glavar:

Preložim zasedanje deželnega zbora.

Prihodnjo sejo naznanim gospodom poslancem pismenim potom.

Sklepam sejo in želim vsem gospodom poslancem veselo in srečno novo leto.

(Klici: — Rufe: «Živio!»)

Konec seje ob $\frac{3}{4}$ 2. uri popoldne. — Schluß der Sitzung um $\frac{3}{4}$ 2 Uhr nachmittag.

